

PALANGOS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL PRITARIMO PALANGOS LOPŠELIO-DARŽELIO „NYKŠTUKAS“ 2021–2023 METŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOMS

2020 m. lapkričio 4 d. Nr. T2-221
Palanga

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 8 punktu, 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, Ikimokyklinio ugdymo kriterijų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymo Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“, 3 punktu ir Netradicinio ugdymo koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. kovo 5 d. įsakymo Nr. V-299 1 punktu, 28 punktu, Palangos miesto savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

1. Pritarti Palangos lopšelio-darželio „Nykštukas“ 2021–2023 metų ikimokyklinio ugdymo programai (pridedama).

2. Pritarti Palangos lopšelio-darželio „Nykštukas“ 2021–2023 metų mišraus amžiaus ikimokyklinio ugdymo Valdorfo metodo elementus taikančios grupės programai (pridedama).

Šis sprendimas gali būti skundžiamas Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmams (Galinio Pylimo g. 9, LT-91230 Klaipėda) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per 1 (vieną) mėnesį nuo sprendimo gavimo dienos.

Meras

Šarūnas Vaitkus

PRITARTA

Palangos miesto savivaldybės tarybos
2020 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. T2-221
1 punktu

PATVIRTINTA

Palangos lopšelio-darželio „Nykštukas“
direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr.

81

**PALANGOS LOPŠELIO-DARŽELIO „NYKŠTUKAS“ 2021-2023 METŲ
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Oficialus pavadinimas – Palangos lopšelis-darželis „Nykštukas“, trumpasis pavadinimas – lopšelis-darželis „Nykštukas“. Teisinė forma – biudžetinė įstaiga. Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla. Adresas – Kastyčio g. 36, 00137 Palanga, elektroninis paštas nykstukas.palangos@gmail.com, interneto svetainės adresas www.palangosnykstukas.lt.

2. Palangos lopšelio-darželio „Nykštukas“ (toliau tekste – Mokykla) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau tekste – Programa) siekiama užtikrinti į vaiką orientuotą ugdymą, pripažįstant jį lygiaverčiu ugdymo proceso partneriu bei laiduoti kokybišką ikimokyklinį vaiko ugdymąsi. Ikimokyklinio ugdymo programa vis labiau suprantama kaip visuma, kurioje yra numatyti vaikų ugdymo tikslai, uždaviniai bei rezultatai (tai, ko siekiama); ugdymo ir ugdymosi turinys, ugdymo proceso dalyvių sąveika, pedagoginės strategijos, ugdymosi aplinka ir priemonės (kaip siekiama vaiko ugdymosi rezultatų); vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas (iš ko žinome, ar rezultatai pasiekti).

3. Mokykloje ugdomi vaikai nuo vienerių iki šešerių metų. Ikimokyklinio ugdymo grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius, o priešmokyklinio amžiaus grupės formuojamos 5-6 metų vaikams. Programa parengta atsižvelgiant į įstaigos ilgalaikės veiklos patirtį, Palangos miesto bendruomenės poreikius, lūkesčius, kiekvieno vaiko reikmes, gerbiant kultūrinių tradicijų įvairovę. Mokykloje ugdymas grindžiamas orientuojantis į vaiko socialinę patirtį, pasiekimus, taikomi pažangūs ugdymo metodai. Grupės aplinka, priemonės ir veiklos planavimas skatina kiekvieno vaiko vystymąsi, sudaro galimybę individualizuoti ugdymą. Vykdomi įvairūs projektai, sveikos gyvensenos ugdymas integruojamas į bendrąsias ugdymo programas, specialiųjų poreikių vaikai įtraukiami į bendrojo ugdymo turinio vaikų grupes. Taikomas patirtinis ugdymas, kai ikimokyklinio ugdymo mokytojas sudaro sąlygas vaikams pamatyti, išgirsti, išgyventi, apmąstyti, t. y. įgyti įvairios patirties patiems aktyviai veikiant, dalyvaujant, kuriant kartu su kitais vaikais ir suaugusiaisiais.

4. Vaikai ir jų poreikiai. Ugdant vaikus atsižvelgiama į šio laikmečio vaikų ypatumus tam, kad geriau pritaikyti ugdymo turinį vaikų poreikiams ir mokymosi stiliui:

4.1. sudaromos galimybės pačiam vaikui susikurti, keisti, pertvarkyti aplinką. Vaikai skatinami įsirengti žaidimų vietas, pernešant žaislus ir daiktus iš vienos erdvės į kitą, savo

kūrybiniais darbais papuošti aplinką, ugdymo įstaigos teritorijoje auginti ir tyrinėti daržoves, gėles;

4.2. kuriamos vaikų ugdymosi situacijos, kupinos žaismės, nuotykių, atradimų. Vaikų grupė gali virsti parduotuve, mišku, vaikų kelione po Lietuvą. Kuriamos situacijos, kurios skatina vaikus spręsti problemas, tyrinėti ir kritiškai mąstyti. Vaikai skatinami diskutuoti apie pamatytas realaus gyvenimo problemines situacijas, matytus filmus, skaitytas knygeles, kurti susitarimus dėl gyvenimo grupėje kartu, tyrinėti darželio teritorijos aplinką ir kt.;

4.3. skatinama vaikų veikla grupelėmis. Kuriamos situacijos, kurios skatintų vaikus dalytis veiklos sumanymais, mintimis, mokantis susitarti, ką nors daryti drauge, padėti vienas kitam, kurti ir įgyvendinti bendrus projektus;

4.4. sudaromos galimybės patiems vaikams ieškoti informacijos. Vaikai kviečiami ieškoti informacijos enciklopedijose, vaikų žodynuose ir kitose knygoose, planšetiniuose kompiuteriuose, žiūrėdami ugdomuosius filmukus ir kt.;

4.5. jeigu ugdymo grupės lanko išskirtinių gabumų, dvikalbiai ar migrantų šeimų vaikai, parengiamos individualios programos, kuriose numatomi su jų ugdymusi susiję uždaviniai, ugdymosi rezultatai, turinys, metodai, aplinkos ypatumai.

5. Pedagogai ir kiti specialistai. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai, vadovaudamiesi ikimokyklinio vaikų ugdymo tikslais ir uždaviniais, vaikų išsakytais norais (pvz., išmokyti šokti, fotografuoti planšetiniu kompiuteriu, susidraugauti su vaikais ar kt.), jų tėvų lūkesčiais dėl vaiko pasiekimų (pvz., kad vaikas taptų savarankiškesnis, gebėtų bendrauti ar kt.), numato kiekvieno vaiko bei vaikų grupės ugdymosi rezultatus. Esant poreikiui (pvz., kai atsiskleidė išskirtiniai vaiko gebėjimai, kai ugdomas dvikalbis vaikas) dėl vaiko ugdymosi pasiekimų tariasi su specialistais, konkretina uždavinius savo grupės vaikams ir konkrečiam vaikui.

Organizuodami vaikų ugdymosi procesą ikimokyklinio ugdymo mokytojai derina vaiko perspektyvą (t. y. žvelgia į vaiko ugdymą iš jo pozicijos, išgirsta jo nuomonę, įžvelgia poreikius, interesus) ir savo, kaip vaiko ugdymo profesionalo, perspektyvą (t. y. numato, kokia aplinka ir kokie ugdymo būdai gali pažadinti vaikų domėjimąsi, tyrinėjimus, kūrybą ir padeda pasiekti numatytų ugdymosi rezultatų).

Mokykloje dirba kvalifikuoti pedagogai: ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo mokytojai, meninio ugdymo mokytojas, logopedas. Visi turi aukštesnįjį arba aukštąjį išsilavinimą, jie kelia kvalifikaciją respublikos, savivaldybės organizuojamuose renginiuose. Pedagogai yra parengę metodinių ugdymo priemonių, dalinasi gerąja darbo patirtimi, dalyvaudami respublikos ir savivaldybės mokymo priemonių parodose, konferencijose, metodinėse dienose ir kituose renginiuose. Pedagogai siekia tobulėti ir kelti savo kvalifikaciją, kad galėtų prisitaikyti prie kintančių darbo sąlygų ir sparčiai besikeičiančių vaiko ugdymo principų, nuostatų, būdų.

6. Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programoje:

6.1. kuriama visiems vaikams draugiška, atvira, paremta dialogu, emociškai saugi ikimokyklinio ugdymo Mokyklos ir grupės aplinka;

6.2. skiriama daugiau dėmesio vaiko patirtiniam ugdymui(si);

6.3. ugdant vaikus išnaudojamos įvairios erdvės ir aplinkos (įstaigos kiemas, pajūris, pušynas ir kt.);

6.4. vaikų ugdymas pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo patirtį, poreikius, galimybes;

6.5. skatinamas veikimas kartu, tolerancija, bendruomeniškumas, socialinis jautrumas.

7. Mokyklos savitumas. Moderni, atvira kaitai, bendro tipo Mokykla, pasirinkusi estetinę – meninę kryptį, ikimokyklinio ugdymo įstaiga Palangos senamiestyje. Mokykloje ugdomi vaikai nuo 1 metų iki šešerių metų. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius ir tėvų poreikius.

Mokykla teikia prioritetą menui, estetikai, saugumui, psichinei, fizinei sveikatai ir yra sukaupusi didelę vaikų meninės saviraiškos, sveikatos ugdymo(-sį) patirtį. Joje sudarytos sąlygos vaiko pažintinių, kūrybinių, saugios ir sveikos gyvensenos ir socializacijos įgūdžių puoselėjimui, tautinės savimones ugdymui, aplinkoje atsispindi estetinė – meninė kultūra.

Atsižvelgiant į bendruomenės narių poreikius, Mokykloje veikia Valdorfo grupė. Valdorfo pedagogikos ugdymo tikslas – puoselėti visas vaiko galias, lemiančias vaiko asmenybės vystymąsi ir jo integraciją į visuomenę sėkmę. Vaikai ugdomi per jų veiklą, patyrimą, per suaugusiųjų veiklą, tinkamą vaikams mėgdžioti. Esminiai Valdorfo grupės principai – tai ritmas ir prasmingas mėgdžiojimas. Grupės aplinka skatinanti vaikų pasitikėjimą jų kūrybinėmis bei fizinėmis galiomis. Žaislai, priemonės ir daiktai ne diktuojantys ką vaikas turi veikti, o skatinantys vaizduotę, tausojantys jutimus, ugdantys kūrybiškumą, laisvę rinktis (neišbaigtas žaislas, kuriuo galima naudotis įvairiais būdais, pertvaros, virvės, rankų darbo lėlės, drabužiai persirengimui). Žaislų nedaug, jie iš natūralių medžiagų, kokybiški, estetiški, paprasti.

Bendruomenę džiugina nuo 1996 m. kovo 27 d. įkurtas vaikų ir mokytojų jungtinis teatras „Tukas“. Į spektakliukus kviečiami ir svečiai iš kitų įstaigų, vykdomi išvažiuojamieji pasirodymai. Suvidinta jau ne viena dešimtis vaidinimų.

Mažieji palangiškiai pritraukiami atviram bendravimui bei būsimosios Palangos bendruomenės formavimui – viešomis vaikų piešinių parodomis miesto ir vaikų bibliotekoje, Švenčiausiosios Mergelės Ėmimo į dangų bažnyčioje, rudeniniais paradais – akcijomis miesto centrinėmis gatvėmis ir aikštėje ir kitais renginiais.

Mokyklos erdvėse nuolat puikuoja Palangos menininkų kūrybiniai darbai.

Įstaiga nuo 2010 metų pavasario aktyviai įsijungė į šalies Geriausiai tvarkomos mokyklų aplinkos apžiūros konkursą ir 2011 metais buvo apdovanoti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro padėkos raštu už racionalų sistemingą aplinkos tvarkymą ir kraštovaizdžio kūrimo viziją bei lentelę „Geriausiai tvarkoma mokyklos aplinka Lietuvoje“.

Kiekvienais metais šventiškai paminima Mokyklos įkūrimo diena – Mokyklos gimtadienis. Ta proga tradiciškai organizuojama vaikų, tėvų ir pedagogų bei kitų įstaigos darbuotojų kūrybinių darbų paroda. Mokykloje vykdoma tėvų atvirų durų savaitė „Šeimadienis“. Įstaiga yra iniciatorė ikimokyklinių ir pradinių mokyklų mokytojų festivalio „Dainuojantys mokytojai“.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

8. Planuojant ugdymo turinį, metodus, parenkant priemones, kuriant ugdymo(si) aplinką, organizuojant ugdymo(si) procesą, numatant pedagoginės sąveikos būdus, bendradarbiavimo su tėvais, vietos bendruomene ir socialiniais partneriais formas, laikomasi šių pedagoginių principų:

8.1. humaniškumo – vaikas gerbiamas kaip asmenybė, kuri gali laisvai save realizuoti. Sudaromos sąlygos vaikui elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį;

8.2. demokratiškumo – siekiama optimalios ir lygiomis teisėmis pagrįstos vaikų integracijos į darželį;

8.3. ugdymo(si) aplinkos reikšmingumo – sudaroma aplinka, kurioje vaikas rastų iššūkių ir taip galėtų tyrinėti, pažinti, kurti. Modeliuojamos specialios ugdymo situacijos, skatinančios sudėtingesnių mąstymo gebėjimų radimąsi;

8.4. kūrybiškumo – siekiama skatinti vaikų smalsumą, palaikyti keistas, retas idėjas ir sprendimus, išklaudyti, paraginti išbandyti, pristatyti kitiems, skatinti neapsiriboti vieninteliu sprendimu, ieškoti būdų. Sudaryti sąlygas pačių vaikų inicijuotam ugdymui, įvairioms įkvepiančioms patirtims, įgyjamoms keliaujant, klausant koncertų, žiūrint spektaklius, eksperimentuojant ir pan;

8.5. sveikatinimo – tenkinami vaiko saugios ir sveikos gyvenenos poreikiai. Ugdomi vaiko amžių ir jo psichofizinio išsivystymo lygį atitinkantys gyvybės apsaugos ir sveikatos išsaugojimo įgūdžiai;

8.6. individualizavimo – siekiama vaiko fizinio, kalbinio, emocinio, socialinio, intelektualinio ugdymo individualizavimo. Taikomos skirtingos ugdymo formos, skirtingi poveikio būdai, metodai;

8.7. partnerystės su šeima – siekiama aktyvaus ir glaudaus pedagogų ir tėvų tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo;

8.8. tęstinumo – siekiama, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(si) šeimoje ar ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo(si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau – mokykloje. Atsižvelgiama į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį bei jo ugdymo(si) perspektyvą – ko jam reikės sėkmingai pradžiai ir sistemingam ugdymui(-si) mokykloje;

8.9. integralumo – siekiama ugdymo visybiškumo, sąryšingumo ir darnos. Integruojančioji pradinio ugdymo ašis – pats vaikas. Į kiekvieną problemą, faktą, reiškinį žvelgiama iš vaiko pozicijų, jo akimis, aiškinamasi, remiantis jo patirtimi. Antrasis integracijos aspektas – sąsajos su realiu gyvenimu, ugdymo kontekstualumas. Mokomasi to, kas vaikui yra svarbu, reikšminga, prasminga. Siekiama kiekvieną temą, problemą aktualizuoti, t. y. padaryti vaikui aktualią, reikšmingą, susieti ją su vaiko reikmėmis, praktiniu pritaikymu. Trečioji integravimo kryptis – tarpdalykinė integracija: nagrinėjant bet kurią temą ar problemą, stengiamasi ugdyti visas vaikų pasiekimų sritis.

III SKYRIUS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

9. Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, ugdyti save, savo aplinką ir šalį gerbiantį, saugiai besijaučiantį, pozityviai bendraujantį, aktyviai dalyvaujantį, mokytis nusiteikusių, kūrybingą vaiką.

10. Uždaviniai:

10.1. plėtoti individualias vaiko galias: fizines, socialines, pažinimo ir saviraiškos, kalbos ir bendravimo, kūrybines;

10.2. ugdyti vaiko gebėjimą pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgiant į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;

10.3. ugdyti vaiko gebėjimą aktyviai dalyvauti ir kūrybiškai išreikšti save šeimos, darželio ir vietos bendruomenės gyvenime;

10.4. Mokytis pažinti ir veikti: žaisti, tyrinėti, kelti klausimus ir ieškoti atsakymus, pasirinkti veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatyti tolesnės veiklos žingsnius.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS

11. Ikimokyklinio ugdymo turinį sudaro tai, kokioje aplinkoje vaikas ugdomi, kaip vertinami jo pasiekimai ir pažanga. Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis visumine ikimokyklinio ugdymo turinio samprata. Laikomasi nuostatos, kad veiksmingas ikimokyklinis ugdymas yra orientuotas į svarbiausią pasiekimą – vaiko asmenybės brandinimą, taip pat į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose 18 sričių.

12. Laikomasi šių vaikų ugdymosi kokybės kriterijų:

12.1. sveika, saugi aplinka ir gera vaiko savijauta;

12.2. vaiko raidą skatinanti aplinka;

12.3. pozityvi sąveika su suaugusiais;

12.4. individualios socialinės – emocinės raidos skatinimas;

12.5. pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas.

13. Vadovaujantis Lietuvos strateginiais švietimo dokumentais, Mokyklos ikimokyklinio ugdymo tikslu ir filosofija, vaikų pasiekimai jungiami į grupes pagal svarbiausias ugdomas vaiko savybes: kūrybiškas, atsakingas, atviras.

14. Siekiant ugdyti atsakingą vaiką – plėtojama kasdienio gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savireguliaciją ir savikontrolę, savivoką ir savigarbą, sakytinę ir rašytinę kalbas, skaičiavimą ir matavimą.

15. Siekiant ugdyti kūrybišką vaiką – plėtojama meninę raišką, iniciatyvumą ir atkaklumą, tyrinėjimo gebėjimus, kūrybiškumą, estetinę suvokimą ir mokėjimą mokytis.

16. Siekiant ugdyti atvirą vaiką – plėtojame santykius su suaugusiais ir su bendraamžiais, emocijų suvokimą ir raišką, aplinkos pažinimą, gebėjimą spręsti problemas.

17. 18 vaikų pasiekimų sričių glaudžiai siejasi su priešmokyklinio ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kompetencijomis – socialine kompetencija (mėlyna spalva), sveikatos saugojimo kompetencija (žalia spalva), komunikavimo kompetencija (oranžinė spalva), pažinimo kompetencija (raudona spalva), meninė kompetencija (violetinė spalva).

18. Lentelėje, kiekvienoje iš 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių, pateikiamos vertybinės nuostatos ir gebėjimai, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki šešerių metų:

18.1. Atsakingas vaikas	
Vaiko ugdymosi pasiekimų sritys: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, sakytinė kalba, rašytinė kalba, skaičiavimas ir matavimas.	
18.1.1. Sveikatos saugojimo kompetencija	
18.1.1.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	
Vertybinė nuostata – noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminis gebėjimas – tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvartos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.
3-iasis žingsnis	Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando prausiti, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.

4-asis žingsnis	Valgo gana tvarkingai. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.
5-asis žingsnis	Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas ir tvarkosi žaislus, veiklos vietą. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.
6-asis žingsnis	Valgo tvarkingai. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.
18.1.1.2. Fizinis aktyvumas	
Vertybinė nuostata – noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
Esminis gebėjimas – eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Rideną, meta, gaudo kamuolį.
3-iasis žingsnis	Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm.) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mėto, gaudo kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.
4-asis žingsnis	Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paauskstinimo. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.
5-asis žingsnis	Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja

	<p>abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas). Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p>
6-asis žingsnis	<p>Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.</p>
18.1.2. Socialinė kompetencija	
18.1.2.1. Savireguliacija ir savikontrolė	
Vertybinių nuostatų – nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.	
Esminis gebėjimas – laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardina geba nusiraminti.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	<p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>
3-iasis žingsnis	<p>Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.). Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.</p>
4-asis žingsnis	<p>Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>
5-asis žingsnis	<p>Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>
6-asis žingsnis	<p>Pats taiko įvairesnius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus (pastovi prie akvariumo su žuvytėmis, klauso pasakos naudodamasis ausinėmis ir kt.). Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>

18.1.2.2. Savivoka ir savigarba	
Vertybinė nuostata - save vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas - supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/ mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugęs neleidžia to daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.
3-iasis žingsnis	Kalba pirmuoju asmeniu „Aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.
4-asis žingsnis	Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu. Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.
5-asis žingsnis	Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.
6-asis žingsnis	Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti. Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).
18.1.3. Komunikavimo kompetencija	
18.1.3.1. Sakytinė kalba	
Vertybinė nuostata - nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	
Esminis gebėjimas - klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, intuityviai junta kalbos grožį.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienotvarke susijusius paaiškinimus, prašymus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus. Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.

3-iasis žingsnis	Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. 3-4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradeda mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kalba kelių žodžių sakiniais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius. Sako „ačiū“, „prašau“.
4-asis žingsnis	Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Pradeda išklaudyti, suprasti reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.
5-asis žingsnis	Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesuprastus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis. Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.
6-asis žingsnis	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svarstymus, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.). Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajauta. Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus

	kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.
18.1.3.2. Rašytinė kalba	
Vertybė – domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	
Esminis gebėjimas – atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Skaitymas. Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.
3-iasis žingsnis	Skaitymas. Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.
4-asis žingsnis	Skaitymas. Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. Rašymas. Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.). Keiverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės.
5-asis žingsnis	Skaitymas. Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. Rašymas. Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. (Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius.)
6-asis žingsnis	Skaitymas. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį. Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse. Rašymas. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.
18.1.4. Pažinimo kompetencija	
18.1.4.1. Skaičiavimas ir matavimas	

Vertybinė nuostata – nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.	
Esminis gebėjimas – geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	
Žingsniai ir vaiko ugdomosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	<p>Skaiciavimas. Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).</p> <p>Matavimas. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.</p>
3-iasis žingsnis	<p>Skaiciavimas. Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į eilę.</p> <p>Matavimas. Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradedą vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat – ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.</p>
4-asis žingsnis	<p>Skaiciavimas. Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).</p> <p>Matavimas. Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradedą atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradedą vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už savę didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.</p>
5-asis žingsnis	<p>Skaiciavimas. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaiciuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, gebą pratęsti ją 1-2 daiktais (elementais). Skiria kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Matavimas. Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis ir pan. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio, ir atvirkščiai. Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia</p>

	erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs ir pan. Pradedama suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.
6-asis žingsnis	<p>Skaiciavimas. Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaiciuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Matavimas. Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojasi vienu ar keliais sąlyginiais matais. Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius. Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas už kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p>

18.2. Kūrybiškas vaikas	
Vaiko ugdymosi pasiekimų sritys: meninė raiška, iniciatyvumas ir atkaklumas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, estetiškas suvokimas, mokėjimas mokytis.	
18.2.1. Meninė kompetencija	
18.2.1.1. Meninė raiška	
Vertybinių nuostatų – jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	
Esminis gebėjimas – spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais, mėgdžioja žaidimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba. Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).</p> <p>Vizualinė raiška. Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštuoja, mojuoja rankomis), dailės priemonės (tirštų dažų, minkštos tešlos) paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).</p>
3-iasis žingsnis	<p>Muzika. Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) - šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno</p>

	<p>judesiais (žingsniuoją, bėga, apsisuka). Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.</p> <p>Šokis. Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba. Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmams vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška. Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p>
4-asis žingsnis	<p>Muzika. Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokalinius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emociškai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.</p> <p>Šokis. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką.</p> <p>Žaidimai, vaidyba. Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška. Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.</p>
5-asis žingsnis	<p>Muzika. Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus,</p>

	<p>girdėtus kūrinčius. Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.</p> <p>Šokis. Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių-šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).</p> <p>Vaidyba. Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3-4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p> <p>Vizualinė raiška. Savo emocijas, patirtį, išpūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).</p>
6-asis žingsnis	<p>Muzika. Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas. Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.</p> <p>Šokis. Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėles), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus.</p> <p>Vaidyba. Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška. Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafinais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio</p>

	piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.
18.2.1.2. Iniciatyvumas ir atkaklumas	
Vertybinė nuostata – didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	
Esminis gebėjimas – savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusiųjų prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.
3-iasis žingsnis	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.
4-asis žingsnis	Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padaršinimo.
5-asis žingsnis	Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusiųjų.
6-asis žingsnis	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusiųjų.
18.2.1.3. Tyrinėjimas	
Vertybinė nuostata – smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
Esminis gebėjimas – aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.
3-iasis žingsnis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.
4-asis žingsnis	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina,

žingsnis	kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.).
5-asis žingsnis	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.
6-asis žingsnis	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybės išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.
18.2.1.4. Kūrybiškumas	
Vertybinių nuostata – jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	
Esminis gebėjimas – savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.
3-iasis žingsnis	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.
4-asis žingsnis	Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.
5-asis žingsnis	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu.
6-asis žingsnis	Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai

	eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.
18.2.1.5. Estetinis suvokimas	
Vertybinė nuostata – domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
Esminis gebėjimas – pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.
3-iasis žingsnis	Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinius, spalvingas knygių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.
4-asis žingsnis	Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėrašį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.
5-asis žingsnis	Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.
6-asis žingsnis	Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu. Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko vaidino, piešė.
18.2.1.6. Mokėjimas mokytis	
Vertybinė nuostata – noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
Esminis gebėjimas – mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausindamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Nori naujų įspūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti naujus žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia.

	Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksma. Stebi, mėgdžioja, klausia.
3-iasis žingsnis	Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ko išmoko.
4-asis žingsnis	Pasako, parodo, ko nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ką išmoko.
5-asis žingsnis	Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitiksina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...
6-asis žingsnis	Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.

18.3. Atviras vaikas

Vaiko ugdymosi pasiekimų sritys: santykiai su suaugusiais, santykiai su bendraamžiais, emocijų suvokimas ir raiška, aplinkos pažinimas, problemų sprendimas.

18.3.1. Socialinė kompetencija

18.3.1.1. Santykiai su suaugusiais

Vertybinė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas – pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų sritys pasiekimai (laukiamas rezultatas)

2-asis žingsnis	Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų
3-iasis žingsnis	Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo ar matomas netoliese.
4-asis žingsnis	Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti

	kartu su suaugusiuoju. Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.
5-asis žingsnis	Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.
6-asis žingsnis	Nusiteikęs geranoriškai pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešiška. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.
18.3.1.2. Santykiai su bendraamžiais	
Vertybinė nuostata – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminis gebėjimas – supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksnių pasekmes sau ir kitiems.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.
3-iasis žingsnis	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.
4-asis žingsnis	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.
5-asis žingsnis	Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisiti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.
6-asis žingsnis	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir

	kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, išitraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.
18.3.1.3. Emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinių nuostata – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminis gebėjimas – atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusio džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.
3-iasis žingsnis	Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).
4-asis žingsnis	Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadinama pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja. Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).
5-asis žingsnis	Atpažįsta bei pavadinama savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais - pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.
6-asis žingsnis	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.
18.3.1.4. Aplinkos pažinimas	
Vertybinių nuostata – nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Esminis gebėjimas – įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadinama kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).
3-iasis	Atpažįsta ir pavadinama vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo,

žingsnis	daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.
4-asis žingsnis	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, daržoves, grybus, gėles, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).
5-asis žingsnis	Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz. ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).
6-asis žingsnis	Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Papasakoja apie tradicines šventes. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.
18.3.1.5. Problemų sprendimas	
Vertybinė nuostata – nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	
Esminis gebėjimas – atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	
Žingsniai ir vaiko ugdymosi pasiekimų srities pasiekimai (laukiamas rezultatas)	
2-asis žingsnis	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos.
3-iasis žingsnis	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar

	kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą.
4-asis žingsnis	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus prašo suaugusiojo pagalbos.
5-asis žingsnis	Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisėkus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.
6-asis žingsnis	Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Nepasisėkus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.

V SKYRIUS METODAI

19. Organizuojant ugdymo procesą pedagogas savo veikloje taiko įvairius ugdymo(si) metodus, tokius kaip:

19.1. žaidybiniai metodai. Skatina vaikų interesą, teigiamas emocijas, dėmesio sukaupimą, tarpusavio bendravimą, išgyvenimą, patiria atradimo džiaugsmą. Aktyviai veikdamas žaidybinėse situacijose vaikas kuria, išreiškia save, bendrauja su bendraamžiais, suaugusiaisiais, išklauso kitus, siūlo savas idėjas, atranda ir perima svarbiausias dvasines vertybes;

19.2. kūrybiniai – interpretaciniai metodai. Sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimų būdų, atrasti, tyrinėti, analizuoti, interpretuoti tai, kas nauja, originalu, netikėta;

19.3. modeliavimo ir eksperimento metodai. Skatina vaikų smalsumą, domėjimąsi, norą skaičiuoti, modeliuoti, imituoti ir analizuoti įvairių sistemų funkcionavimą, natūraliai įtraukia informacinių technologijų panaudojimą į visas ugdymo sritis;

19.4. skatinimo – inicijavimo – motyvavimo metodai. Skatina vaikų aktyvumą remdamiesi tuo, ką jau žino ar mano žiną;

19.5. pagalbos – paramos metodai. Padeda pažinti ir suprasti juos supančią aplinką, išmokti vienu ar kitu veiksmu;

19.6. žodiniai metodai. Suteikia galimybę perduoti informaciją;

19.7. aiškinamieji metodai. Padeda vaikams išsiaiškinti ir suprasti tam tikrus dalykus, pateikiant konkrečius pavyzdžius, naudojant vaizdines priemones. Aiškinama labai trumpai, ypač tiksliai, siekiama plėsti vaiko žodyną naujais, dar nežinomais terminais;

19.8. atraminių signalų metodas. Atraminiai signalai – grafiniai simboliai (žodis, piešinys, plakatas, enciklopedija ir t. t.);

19.9. pokalbio, diskusijos metodai. Skatina vaikus diskutuoti įvairiais juos dominančiais klausimais. Vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti;

19.10. pasakojamieji metodai. Skatina vaikus pasakoti, pajvairinant piešiniais, nuotraukomis, knygelėmis paveikslėliais ir t. t.;

19.11. vaizdiniai metodai. Nukreipiantys į vaizdinių apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius tikslinimą;

19.12. inscenizavimas. Vaikai įsijaučia į kurį nors veikėją ir jį inscenizuoja. Etinių vaidinimų metu dorovinės sąvokos įgauna realų pagrindą, nes čia jos plečiamos, gilinamos bei įtvirtinamos praktinėje veikloje;

19.13. praktiniai metodai. Ugdymo proceso metu suteikiantys galimybę vaikams atlikti įvairiausių praktinę veiklą, susipažįstant su juos supančia aplinka taikant STEAM metodą, kai tuo pačiu metu suteikiama galimybė mokytis gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir kūrybos bei matematikos;

19.14. projektiniai metodai. Suteikia galimybę aktyviai veikti, priimti sprendimus, spręsti iškilusias problemas. Projektų metodas sudaro prielaidas aktualizuoti ugdymo turinį, įvairius gyvenimo reiškinius įtraukti į ugdymo procesą, skatina ugdytinius formuoti savo pažiūras, atitinkančias gyvenimo realybę ir visuomenės reikalavimus;

19.15. aktyvieji metodai. „Minčių lietus“, „Ryto ratas“, „Interviu“, stebėjimas, ekskursijos, išvykos, dialogas;

19.16. sportinės veiklos – estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai.

20. Vaiko gebėjimas kritiškai mąstyti neatsiejamas nuo gebėjimo pažinti save, savo jausmų pasaulį. Svarbu ugdyti ne tik vaiko pažintinę sferą, bet ir emocinę. O tai leidžia įgyvendinti susiliejiančio ugdymo metodai, tokie kaip „vaizduotės panaudojimas“, „nebaigti sakiniai“, „pedagoginė saulė“, „piešimas“. Susiliejantis ugdymas, t. y. pedagoginis procesas, kai besiuogančiojo jausmai, vaizduotė, kūno kalba, smalsumas, aktyvus domėjimasis pateikiama medžiaga, savęs pažinimas tarpusavyje yra glaudžiai susiję.

VI SKYRIUS UGDYMO(SI) TECHNOLOGIJOS

21. Pedagogas, organizuodamas ugdomąją veiklą, numato ir taiko įvairias technologijas:

21.1. Ugdymosi skatinimo, sukuriant tinkamą aplinką:

21.1.1. pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai;

21.1.2. skatina vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai;

21.1.3. pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos į kitą;

21.1.4. taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai.

21.2. Ugdymosi pavyzdžiu:

21.2.1. pedagogas taiko įvairius vaiko dėmesio atkreipimo būdus;

21.2.2. pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje, vaikams patrauklu pamėginti daryti tą patį;

21.2.3. pedagogas pradeda kokią nors veiklą, vėliau ją savarankiškai tęsia vaikai;

21.2.4. pedagogas kaip vaikų žaidimų ar veiklos partneris kartu dainuoja, vaidina, dalyvauja projektuose;

21.2.5. pedagogas mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams;

21.2.6. tėvai skatinami dalyvauti ugdymo procese, kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš jų patirties.

- 21.3. Kūrybinės vaiko ir pedagogo sąveikos:
- 21.3.1. pedagogas įtraukia vaikus į veiklą, pasiūlydamas gerą idėją, temą, problemą, sumanumą, ką būtų galima daryti, tirti. Skatina vaikus interpretuoti, kurti, atrasti, tačiau nereglamentuoti vaikų veiklos žingsnių;
- 21.3.2. pedagogas pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti;
- 21.3.3. priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos, bendraujama, bendradarbiaujama;
- 21.3.4. užduodamas atvirus klausimus pedagogas netiesiogiai vadovauja vaikų ieškojimams, moko įveikti sunkumus, praturtina jų sumanymus.
- 21.4. Spontaniško ugdymosi:
- 21.4.1. pedagogas pritaria bet kokiai vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi;
- 21.4.2. emociškai palaiko vaiko veiklą – pagiria, pasidžiaugia;
- 21.4.3. ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas;
- 21.4.4. pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti.
- 21.5. Terapinio ugdymosi:
- 21.5.1. pedagogas taiko įvairius atsipalaidavimo būdus;
- 21.5.2. taiko individualius paramos būdus;
- 21.5.3. taiko socialinio emocinio ugdymo terapijos metodus;
- 21.5.4. taiko pedagoginius žaidimo, menų terapijos metodus;
- 21.5.5. padeda išmokti įveikti sunkumus, spręsti problemas;
- 21.5.6. taiko prevencinio ugdymo turinį ir metodus.
- 21.6. Patirtinio ugdymosi – žinių perdavimo eksperimentuojant ir tyrinėjant:
- 21.6.1. tinkama, palanki veiklos aplinka;
- 21.6.2. patirtis, kur suaugęs ne nurodinėja, o skatina pačiam atrasti, mąstyti;
- 21.6.3. tempas, kurį pasirenka kiekvienas vaikas individualiai;
- 21.6.4. patirties apgalvojimas – kas ir kodėl pavyko, kodėl reikėjo daryti būtent taip, ką galima keisti, kas patiko, kaip paveikė;
- 21.6.5. ateities planavimas – kaip kitą kartą padaryti geriau.

VII SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

22. Mokyklos vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiama iš vaikų veiklos ir jos rezultatų.

23. Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus ir daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal šios programos turinį, kurį sudaro 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių, išskirtų siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymosi ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymosi ypatumus. Pasiekimų sritys yra lygiavertės. Jos apima visus svarbiausius vaiko iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai sričių – socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninės – plėtotei priešmokykliniame ugdyme.

24. Įvertinimas vyksta pagal 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių:

24.1. padeda gerinti ugdymo turinio prieinamumą kiekvienam vaikui;

24.2. individualizuoti ugdymo turinį, procesą, priemones;
24.3. siekti kryptingos maksimalios kiekvieno vaiko ugdymosi pažangos pagal jo galias.

25. Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių mokytojos. Vaiko pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai), logopedas ir muzikos pedagogas.

26. Vaikas įvertinamas kasmet mokslo metų pradžioje (pirminis vertinimas), pagal poreikį mokslo metų viduryje (tarpinis vertinimas) ir mokslo metų pabaigoje (pakartotinis vertinimas). Pedagogai periodiškai stebėdami ir fiksuodami jo pasiekimus nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais bei grafiniu (diagramos) žymėjimu.

27. Informacijos apie vaikų pasiekimus ir pažangą rinkimo metodai ir būdai: vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje (faktų rinkimas, atskirų situacijų aprašymas, pokalbiai su vaiku), pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos ir kūrybos darbelių analizė.

28. Vertinimo medžiaga kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, kuriame mokytojų, muzikos pedagogo ir tėvų įvertinimai apie vaiko pasiekimus, vaiko dailės darbeliai, pasakojimai, samprotavimai, įdomesnės mintys, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, fiksuojama daroma pažanga ir ugdymo perspektyva pagal visas vaiko ugdymosi pasiekimų sritis.

VIII SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

29. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda, 2000.

30. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius, 1998.

31. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2006.

32. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2007.

33. Gage N., Berliner D. Pedagoginė psichologija. Vilnius, 1994.

34. Gailienė D., Bulotaitė L., Sturlienė N. Aš myliu kiekvieną vaiką. Vilnius, 1996.

35. Grendstad N. M. Mokyti – tai atrasti. Vilnius, 1996.

36. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2014.

37. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.

38. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-98.

39. Lepeškienė V. Humanistinis ugdymas mokykloje. Vilnius, 1996.

40. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015 „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030““.

41. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija“.

42. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.

43. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba, 2003.

44. Raeper W., Smith L. Po idėjų pasaulį. Vilnius, 1996.
  45. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius, 1996.
  46. www.smm.lt.
  47. www.ikimokyklinis.lt.
-